

Kunskapsöversikt

Vad finns det för rapporter om migration och hälsa i VGR?

Innehåll

Inledning	4
Syfte, metod, avgränsning	4
Vad finns det för rapporter om migration och hälsa i VGR?	5
Övergripande rapporter	5
Till Västra Götaland, men sedan?	5
Ett tydligt ansvar för de mänskliga rättigheterna	5
Jämställd regional tillväxt	6
Statistiksidor om migration och hälsa i VGR	7
Jämlik hälsa.....	7
Att motverka skolmisslyckanden, konsten att ha två tankar i huvudet samtidigt, del 1	7
Det är i det lokala man finner komplexiteten, del 2.....	7
Forskningsrådet för interkulturell dialog	8
Bli inte hopplösa	9
Utrikesfödda på arbetsmarknaden.....	9
Kulturtolkar	10
Jämlik vård.....	11
Invånare med respektive utan flyktingbakgrund i Västra Götaland – jämförelse av vårdkonsumtion, diagnosfrekvens samt utveckling över tid.	11
Rasism från patienter – en litteraturstudie om upplevelser och hantering av rasism från patienter och närstående inom hälso- och sjukvården	12
Kunskap om rätten till vård för tillståndslösa och asylsökande personer	13
Vårdbarometern – olika befolkningsgruppers uppfattningar om tillgång till hälso- och sjukvård och jämlik vård i Västra Götaland.....	13
Patientupplevd kvalitet är lägst bland kvinnor med annat modersmål än svenska.....	13
Asylsökandes vårdkonsumtion i Västra Götaland 2011-2016.....	14
Trauma och tystnad: kvinnor, våld, krig och flyktingskap	14
Metoder/utbildningsmaterial	14
Interkulturell dialog som verktyg till förändringsarbete	15
KomHIT flykting – bildstöd	15

Förstå mig rätt	15
En förälder blir till.....	15
Hygienrutiner för tillfälliga boenden – det ska vara lätt att göra rätt.....	16
PALS-modell	16
SRHR på HVB	17
Forskningsartiklar – FoU	17
Primärvård.....	17
Tandvård	18
Specialistvård.....	18
Slutsatser och fortsatt arbete	19

Inledning

I Regionfullmäktiges budget för 2019 står det att ”Genom tidiga och förebyggande åtgärder mot ohälsa och sjukdom ökar förutsättningarna för att alla ska få en god hälsa, och därmed undvika marginalisering och onödig ohälsa i delar av befolkningen. Individer från socioekonomiskt svaga grupper samt flyktingar och nyanlända har en sämre hälsa än andra i befolkningen, varför insatserna i dessa grupper ska ha hög prioritet”.

Prioriterat mål 2019-2021: Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska.

Fokusområde: Bryta utanförskap och segregation och stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv.

Lärandecentrum migration och hälsa (LMH) startade januari 2018 enligt beslut från Regionstyrelsen. Syftet med LMH är att bidra till lärande i Västra Götalandsregionen (VGR) för att skapa jämlika förutsättningar för befolkningen med fokus på migranters hälsa. Detta ska göras genom omvärldsbevakning, utveckling och spridning av kunskap och verktyg samt samordning. En aktivitet under 2018 var att ta fram en kunskapsöversikt över framtagna rapporter inom VGR som rör migration och hälsa. Kunskapsöversikten är till för att ge en samlad bild över vilka rapporter som VGR har tagit fram på området migration och hälsa.

Syfte, metod, avgränsning

Syftet med kunskapsöversikten är att samla den kunskap som finns framtaget om migration och hälsa i VGR. Dels för att tydliggöra och samla alla rapporter på ett ställe men också för att identifiera vad som finns och vad som saknas.

Tillvägagångssättet var att via mail till VGR:s förvaltningar och till koncernkontorets olika avdelningar uppmana att skicka in framtagna rapporter som på olika sätt berör migration och hälsa. Följande två frågeställningar fanns i mailet.

- Vilka rapporter har er förvaltning/verksamhet tagit fram som har fokus på migration eller utlandsfödda?
- Vilka rapporter har ni tagit fram där migration/utlandsfödda belyses som en del i rapporten?

Vi har också sökt i FOU databasen på följande sökord: migration, migranter, flyktingar, asylsökande, nyanlända, utlandsfödda.

Kunskapsöversikten tar inte i anspråk att vara heltäckande. Det kommer vara rapporter som har tagits fram men som inte har kommit till vår kännedom och finns då inte med i översikten. Vi har inte tagit med magister eller mastersuppsatser och inte heller utvärderingar av olika projekt som har gjorts inom området. Däremot har vi tagit med de metoder och verktyg som vi har fått till oss även om det inte var en specifik fråga i utskicket.

Vad finns det för rapporter om migration och hälsa i VGR?

Det är totalt ett 20-tal rapporter och 7 metoder som finns med i översikten. De har kategoriserats in under fyra teman; övergripande rapporter, jämlik hälsa, jämlik vård samt metoder och verktyg.

Det finns också en rubrik om FoU artiklar, här finns bara en lista över ett urval pågående och avslutade FoU-arbeten och ingen sammanfattning av resultat. Om du vill läsa mer finns det länkar till Västra Götalandsregionens FoU-databas.

Efter varje sammanfattning finns en länk där du kommer direkt vidare till den aktuella rapporten om du vill läsa mer. Allt material finns också på www.vgregion.se/LMH.

Övergripande rapporter

Under denna rubrik kan du läsa om de rapporter som handlar om både hälso- och sjukvård och om hälsa bland migranter. Även olika statistikrapporter och vart du kan hitta mer statistik om migranter kan du läsa här.

Till Västra Götaland, men sedan?

Detta är en kartläggning om vidareflyttningar hos nyanlända flyktingar i Västra Götaland framtagen av koncernavdelning data och analys 2017. Kartläggningen är framförallt baserad på offentlig statistik från Migrationsverket men för att kunna följa över en längre tid är den kompletterad med statistik från SCB och Västdatabasen.

Rapporten lyfter att antal kommunmottagna varierar stort mellan kommunerna och år. Störst mottagande var det 2016 som en följd av det stora antalet asylsökande under 2015. Göteborgsregionen har haft det största antalet kommunmottagna, men relaterat till befolkningmängden har Göteborgsregionen tagit emot minst under samtliga år 2013-2016. Fyrbodal har haft det största mottagandet relaterat till folkmängden. Fyrbodal och Sjuhärad hade under perioden 2013-2016 ett positivt vidareflyttnetto, d.v.s. det totala antalet nyanlända som flyttat vidare till delregionen var större än antalet som flyttat från delregionen. Omvänt hade Göteborgsregionen och Skaraborg ett negativt vidareflyttnetto, d.v.s. det var fler nyanlända som flyttade från delregionerna än flyttade dit.

Läs hela rapporten: [Till Västra Götaland, men sedan?](#)

Ett tydligt ansvar för de mänskliga rättigheterna

Rapporten är skriven av avdelning för mänskliga rättigheter och enhet för samhällsanalys, 2017

Rapporten utgår från de senaste granskningarna som FN har gjort av Sverige utifrån de sju kärnkonventionerna som Sverige har undertecknat. De delar som lyfts i rapporten är de delar som berör arbetet på regional nivå. Nedan finns de punkter lyfts fram i rapporten och som berör området migration och hälsa inom regional utveckling och hälso- och sjukvård

- Skillnader på arbetsmarknaden mellan inrikes och utrikes födda

- Den samlade bedömningen är att Västra Götalandsregionen har flera arbetsmarknadsinstanser för grupperna asylsökande och nyanlända. Tidigare har VGR finansierat insatser för att minska arbetslöshet för utlandsfödda som bott längre i Sverige men den gruppen prioriteras inte i dagsläget. Det finns även insatser för att öka sysselsättningen generellt, där utrikesfödda är en del av målgruppen. Västra Götalandsregionen prioriterar dock i dagsläget huvudsakligen resurser till asylsökande och nyanlända, vilket endast är en delmängd av gruppen utlandsfödda.
- Fler skolavhopp bland utlandsfödda
 - Den samlade bedömningen är att Västra Götalandsregionen har tagit fram ett kunskapsunderlag om hur skolresultaten har utvecklats sedan början av 2000-talet, som lyfter migrationsbakgrund som en faktor. Västra Götalandsregionen satsar även 85 miljoner kronor på arbetet med fullföljda studier, där migrationsbakgrund är en av fem prioriterade områden.
- Begränsad tillgång till hälso- och sjukvård för asylsökande
 - Den samlade bedömningen är att Västra Götalandsregionen arbetar för att stärka rätten till hälso- och sjukvård för asylsökande. Ett flertal olika insatser pågår inom såväl hälso- och sjukvård som inom regional utveckling. Det finns dock indikationer om att vårdbehovet hos asylsökande inte är tillfredsställt.
- Skillnader i fysisk och psykisk hälsa mellan barn från olika bakgrunder
 - Den samlade bedömningen är att i Västra Götalandsregionens budget är ett prioriterat område att minska skillnader i livsvillkor och hälsa. Men endast ett fåtal nämnder/styrelser/kommittéer tar upp riktade insatser för att minska skillnaderna i hälsa mellan barn från olika ekonomiska bakgrunder.

Läs hela rapporten: [Ett tydligt ansvar för de mänskliga rättigheterna](#)

Jämställd regional tillväxt

Detta är ett faktaunderlag om läget i Västra Götaland 2016 inom befolkningsutveckling, utbildning, arbetsmarknad och ekonomiska förutsättningar. Rapporten är framtagen av koncernavdelning data och analys, enhet samhällsanalys 2016. Följande står om migranter i Västra Götaland.

- I gruppen som är född utanför Sverige anser de flesta att de har en god hälsa men en av tio anser sig ha dålig hälsa, vilket är en dubbelt så stor andel som för utlandsfödda
- I de större tätorterna är ungefär var sjunde invånare född utanför Norden/EU medan motsvarande tal i de glesare bebodda områdena är cirka var 30:e invånare
- Andelen med som högst grundskoleutbildning är 11 procent kvinnor och 15 procent för män. För kvinnor och män födda utanför Norden/EU är andelen med som högst grundskoleutbildning betydligt högre, cirka 25 procent.
- Lägst sysselsättningsgrad har kvinnor födda utanför Norden/EU med förgymnasial utbildning där bara cirka var tredje kvinna är sysselsatt
- En lägre andel kvinnor än män är arbetslösa, vilket gäller både för inrikes och utrikes födda. Utrikes födda har dock mer än fem gånger högre arbetslöshet än inrikesfödda.

Läs hela rapporten här: [Jämställd regional tillväxt](#)

Statistiksidor om migration och hälsa i VGR

Det finns utöver ovan nämnda rapporter olika statistiksidor i Västra Götalandsregionen som lyfter fram situationen för migranter i Västra Götaland.

Jämställdhetskartan: Jämställdhetskartan syftar till att ge en bredare, djupare och mer komplett bild av jämställdheten på lokal och regional nivå. Det finns möjlighet att jämföra olika kommuner med varandra och viss statistik går att få utifrån utländsk bakgrund. Verktöget är framtaget av Winnet Västra Götaland. <https://www.jamstalldhetskartan.se/>

Flyktingstatistik: Denna sida uppdateras varje månad med ett urval av den senaste statistiken från Migrationsverket för kommunerna i Västra Götaland. <https://www.vgregion.se/om-vgr/statistik-analys/flyktingstatistik/>

Jämlik hälsa

Under denna rubrik kan du läsa om de rapporter som på olika sätt berör migranternas hälsa.

Att motverka skolmisslyckanden, konsten att ha två tankar i huvudet samtidigt, del 1

Det är i det lokala man finner komplexiteten, del 2

Två stycken rapporter har skrivits av koncernavdelning data och analys, enhet samhällsanalys inom ramen för kraftsamling fullföljda studier. Den första kom 2016 och den andra som är en fördjupningsrapport kom 2018.

I den första rapporten ges en bild över skolresultat i Västra Götaland och en överblick av förklaringsmodeller till skolmisslyckanden. Det diskuteras också vad som utifrån forskningen bör vara viktiga komponenter i en strategi för att motverka skolmisslyckanden.

I Västra Götaland har skolresultaten försämrats i samtliga regiondelar. Andelen avgångselever i åk 9 behöriga till gymnasiet har minskat från ca 90 procent i början av 2000-talet till ca 85 procent 2015.

Skolmisslyckanden är ett komplext fenomen som samvarierar med elevens socioekonomiska och kulturella bakgrund, hur utbildningssystemet utformas och på det sätt på vilket skolorna organiseras.

En samlad strategi för att motverka skolmisslyckanden bör innehålla satsningar riktade till såväl äldre barn och unga som till mycket små barn och deras föräldrar.

Del 2 som är en fördjupningsrapport bygger på en analys av data över avgångselever från åk 9 2015 i Västra Götaland. Den belyser sambanden mellan elevernas socioekonomiska position, migrationsbakgrund och den kontext i vilken eleverna befinner sig i.

Resultatet bekräftar samband mellan elevens skolresultat och elevens socioekonomiska position och migrationsbakgrund. Men analysen visar också att det finns ett samband mellan de individbundna faktorerna och kommunernas skattekraft. Elever som bor i kommuner med hög skattekraft tenderar att klara gymnasiebehörighet i större utsträckning.

Läs rapporterna här: [Att motverka skolmisslyckanden](#), [Det är i det lokala man finner komplexiteten](#)

Forskningsrådet för interkulturell dialog

Forskningsrådet för interkulturell dialog är en grupp forskare från Göteborgs universitet, Högskolan Väst och Högskolan i Borås. Forskningsrådet har i uppdrag av Västra Götalandsregionen att bedriva studier inom området interkulturell dialog. Forskningsrådet har publicerat ett antal rapporter och nedan följer en sammanfattning av några. Fler rapporter bland annat utvärderingar av olika projekt finns att läsa på www.fid.nu

Hösten 2018 släpptes forskningsrådet en antologi om interkulturell dialog – i teori och praktik. Boken är ett resultat av forskningsrådets arbete under tre år. Boken består av två delar. Kapitlen i den första delen diskuterar teoretiska aspekter av interkulturell dialog. I det inledande kapitlet ges en översikt över hur man kan använda interkulturell dialog som ett verktyg för förändringsarbete i riktning mot att främja demokratin och motverka diskriminering och rasism. Den andra delen handlar om de forskningsprojekt som har bedrivits av forskningsrådet. Projekten har utformats gemensamt av medverkande parter. Syftet har varit att utforska relevanta frågor och se dem från flera perspektiv samt göra dem till arenor för interkulturell dialog och delaktighet på jämlik basis.

Inkluderande medborgarskap, fokus på kapitel 3 och 4 om metoden "cultural planning"

Rapporten är en antologi med Kenneth Orlenius på Högskolan i Borås som redaktör, 2016.

I rapporten kan man läsa hur metoden Cultural Planning har använts i ett kultur och demokratiarbete i en stadsdel i Borås. Cultural planning är en process eller arbetsmetod och kan ses som ett komplement till den traditionella samhällsplaneringen och handlar om att ta tillvara de, i vid mening, kulturella resurser som finns i ett område. I kapitel tre redovisas hur metoden Cultural Planning kan fungera som en motor i lokal demokratianvändning och därmed stärka människors medborgarskap. Metoden Cultural Planning innefattar nio olika steg som man kan läsa mer om i rapporten.

Läs rapporten här: [Inkluderande medborgarskap](#)

Ett socialt hållbart Falköping – Tre rapporter

Under perioden 2016-2017 har VGR:s forskningsråd för interkulturell dialog bedrivit följeforskning i samarbete med Falköpings kommun. Det har resulterat i tre rapporter. Dessa är skrivna av Kenneth Orlenius på Högskolan i Borås.

Rapport 1 beskriver och analyserar det arbete som i Falköping bedrivs för att skapa Ett socialt hållbart Falköping. I denna rapport läggs fokus på hur man i organisation och ledning arbetar för att gå från policy till praktik.

Rapport 2 baseras på en enkätstudie med fokus på Ungas upplevelse av trygghet, skola och fritid. En fråga som utgör en central utgångspunkt i rapporten är: Upplever unga i Falköpings kommun en trygghet som skapar förutsättningar för social hållbar utveckling i kommunen?

Rapport 3 är en slutrapport som dels riktar fokus mot ungas delaktighet och inflytande men också lyfts summerande slutsatser och utmaningar för kommunens fortsatta arbete med att främja social hållbar utveckling.

Läs rapporterna här: [Ett socialt hållbart Falköping, del 1](#), [Ett socialt hållbart Falköping, del 2](#), [Ett socialt hållbart Falköping del 3](#)

Bli inte hopplösa

Rapporten är skriven av Henry Ascher och Åsa Wahlström Smith vid Göteborgs Universitet, finansierad av folkhälsokommittén 2016.

Rapporten grundar sig på en analys av intervjuer och samtal med 19 barn mellan 6 och 18 år i en papperslös situation och deras föräldrar. Studien visar på att dessa barn lever i en extrem utsatthet men också att de har en förmåga att möta utsattheten med handling. Barnen levde ofta i påtaglig fattigdom, många barn saknade basala förnödenheter så som mat, kläder och husrum. Utöver den materiella situationen beskrev barnen i studien en livssituation som innebar att de levde under konstant hot. En tydlig strategi som sågs hos barnen som ett sätt att möta utsattheten var en strävan att skapa rum av normalitet. Det kunde handla om olika aktiviteter men skolan fyllde också en viktig funktion samtidigt som skolmiljön också innebar stora utmaningar för barnen för att de skulle kunna upprätthålla hemligheten kring sin situation som papperslösa.

En slutsats från studien är att barn i papperslöshet lever i en extremt utsatt situation, men att de samtidigt är tvingade att förhålla sig till och hantera den situationen, utveckla strategier och försöka minska utsattheten och riskerna. Förhållandet mellan utsatthet och förmågan att hantera utmaningarna varierar, både mellan olika barn och hos ett och samma barn över tid.

Läs rapporten här: [Bli inte hopplösa](#)

Utrikesfödda på arbetsmarknaden

Rapporten är skriven av dåvarande regionutvecklingssekretariatet, 2014.

Syftet med studien är att lyfta fram kunskap om arbetsmarknadsintegrationen för utrikesfödda. Det förekommer markanta skillnader mellan in- och utrikes födda personer i Västra Götaland. Det är naturligtvis många faktorer som har betydelse för möjligheterna till arbete.

De aspekter som lyfts fram i rapporten representerar en del av dessa faktorer. Framförallt är det faktorer som kunnat studeras genom registerdata som lyfts fram.

- Kön och ålder har stor betydelse både inom gruppen inrikes födda såväl som bland utrikes födda
- Sämre matchning bland utrikes födda
- Tiden i landet har en avgörande betydelse för sysselsättningsgraden
- Vid vilken tidpunkt man kommit till Sverige har betydelse
- En oförklarad skillnad i sysselsättningsgrad mellan utrikes födda från olika regioner.

Läs rapporten här: [Utrikesfödda på arbetsmarknaden](#)

Kulturtolkar

Folkhälsokommittén har finansierat flera studier som handlar om kulturtolkar. De rapporter som lyfts i kunskapsöversikten är dels en rapport om kulturtolkens erfarenheter av tvärkulturella interaktioner utifrån projektet Doula och kulturtolk, dels en förstudie om mammor som kulturtolkar och dels en rapport som handlar om kulturtolkar från ett barn och skolperspektiv.

En kulturtolk fungerar som en förmedlande länk mellan representanter för olika kulturer. I kulturtolkens kompetens ingår tekniska färdigheter, såsom goda språkkunskaper i båda språken, förmåga att tolka nyanser i betydelser, att känna till och förstå terminologin och procedurer i organisatoriska miljöer, förmåga att översätta inte endast verbala uttryck utan även kroppsspråk, ansiktsuttryck o.s.v.

Kulturtolkens erfarenhet av tvärkulturella interaktioner

Rapporten är skriven av Zaira Jagudina, fil. Dr vid Högskolan i Skövde och Göteborgs universitet. 2012

Denna studie har undersökt utrikesfödda muslimska kvinnors erfarenheter i projektet Doula och kulturtolk. Intervjumaterialet visar att alla kvinnor oavsett om de beskriver sig själva som både svenskar och etniska eller inte, vittnar om erfarenheter av förtryckande situationer. De påvisar också en medvetenhet om att en muslimsk kvinna ofta ses som främmande eller "den andre". Dessa erfarenheter gör förmodligen att kulturtolkens solidaritet med invandrarkvinnor och sina landskvinnor blir starkare vilket förklarar hur kvinnorna motiveras till att arbeta som doula och kulturtolk.

Ett annat resultat från intervjuerna är att ett arbete som doula och kulturtolk inte utförts för lönens skull eller för karriärmöjligheter. Kvinnorna får erkännande och respekt för sitt arbete och engagemang. De tillåts också att använda deras unika kunskaper och färdigheter med relativt hög grad av eget inflytande.

Läs rapporten här: [Kulturtolkens erfarenhet av tvärkulturella interaktioner](#)

Förstudie om mammor som kulturtolkar

Rapporten är skriven av Margaretha Herrman, Leona Bunting, Emmie Wallin och Monica Eriksson vid Högskolan Väst. 2012

Förstudien om mammor som kulturtolkar kan ses som en vidareutveckling från projektet Doula och kulturtolk. Högskolan Väst fick uppdrag att genomföra en förstudie för att undersöka förutsättningar och hinder kring mammors funktion som kulturtolk. Syftet med mammor som kulturtolkar är att stärka nyanlända kvinnor med barn i skolan för att ge barnen bättre förutsättningar att lämna grundskolan med fullständiga betyg.

Rapporten består av två delar. Den första delen är en forskningsöversikt som bland annat visar att skolresultaten i invandrartäta områden är låga och att där finns arbetslöshet och ohälsa långt över snittet.

Den andra delen i rapporten är en studie där 10 arabisktalande och somaliska kvinnor har intervjuats. Syftet med intervjuerna var att kartlägga kvinnornas möjligheter att vara stöd till sina barn samt vilka stödåtgärder de anses sig behöva för att kunna bidra till en positiv skolutveckling för sina barn. Resultaten visar att mammorna är engagerade i sina barns skolgång men att de upplever att språkbrist gör det svårt att vara delaktig i

skolsammanhanget. Variationen av stöd som erbjuds på modersmål är stort. När det finns någon på skolan som talar mammornas förstaspråk och kan förtydliga vad skolan förväntar sig ser mammorna det som mycket positivt.

Rapporten lyfter en rad rekommendationer för fortsatt arbete. Ett par av de rekommendationer som lyfts är att rekrytera flerspråkiga kulturkompetenta medarbetare på olika nivåer som kan fungera som en bro mellan skolan och de invandrade föräldrarna. Men också att systematiskt och fortlöpande erbjuda personal inom skola och omsorg vidareutbildning inom kulturell kompetens, antidiskriminering och invandring där kvinnorna själva är delaktiga och ansvariga.

Läs rapporten här: [Förstudie om mammor som kulturtolkar](#)

Kulturtolkar – från ett barn och skolperspektiv

Rapporten är skriven av Ingela Andreasson, Göteborgs Universitet. 2013

Denna rapport är en komplettering till förstudien om mammor som kulturtolkar för att få med ett barn och skolperspektiv. Fokusgruppsintervjuer har genomförts på två mångkulturella förortsskolor där nästan samtliga elever är utlandsfödda eller har föräldrar som är födda i ett annat land än Sverige. Intervjuerna gjordes dels med elever i åk 1-6 och dels med skolpersonal.

Resultatet visar att eleverna är väl medvetna om språkets betydelse för deras liv i skolan och i samhället i stort. Språket är nyckeln till den sociala gemenskapen på skolan, till relationen med lärarna, till sitt eget lärande och för att få ett bra jobb i framtiden. Men resultatet visar också på en utsatthet och visar på vikten av den nationella samhörigheten.

Intervjuerna i studien visar att både skolpersonalen och eleverna och deras föräldrar delar en gemensam målsättning, att eleverna ska lyckas så bra som möjligt i skolan. Men det kommer också fram ett behov av att hitta nya former för att nå en större förståelse mellan varandras kulturer och för att hantera eventuella kulturkrockar.

Läs rapporten här: [Kulturtolkar – från ett barn och skolperspektiv](#)

Jämlik vård

Under denna rubrik har vi samlat de rapporter som är skrivna om vårdkonsumtion och jämlik vård och som antingen handlar om migranter eller som berör migranter på olika sätt.

Invånare med respektive utan flyktingbakgrund i Västra Götaland – jämförelse av vårdkonsumtion, diagnosförekomst samt utveckling över tid.

Rapporten är framtagen av koncernavdelning data och analys, februari 2019

Syftet med rapporten är att ge ett underlag för bedömning av framtida behov av hälso- och sjukvård inklusive tandvård för personer med flyktingbakgrund, som fått uppehållstillstånd i Sverige, på kort respektive lång sikt.

Rapporten visar att invånare med flyktingbakgrund har högre sjukvårdskonsumtion inom somatisk vård, jämfört med övriga invånare. När det gäller ensamkommande barn har

dessa en högre psykiatrisk vårdkonsumtion än barn utan flyktingbakgrund. Vuxna med flyktingbakgrund har däremot en lägre psykiatrisk vårdkonsumtion jämfört med personer utan flyktingbakgrund trots högre risk för psykiatriska diagnoser så som PTSD.

Bland ensamkommande barn var risken att få en PTSD-diagnos 29 gånger högre än bland barn utan flyktingbakgrund. Sömnstörningar var sju gånger vanligare och depression tre gånger vanligare. Även om det inte rör sig om ett stort antal barn, så är detta en utsatt grupp som är i stort behov av stöd för sina psykiatriska besvär.

Den högre somatiska sjukvårdskonsumtionen som ses hos vuxna med flyktingbakgrund förklaras sannolikt av den ökande risken för somatiska diagnoser. Risken att få diagnosen fetma, diabetes, kranskärlssjukdom eller hjärtinfarkt är dubbelt så hög bland invånare med flyktingbakgrund jämfört med övriga.

Sammantaget lyfter resultatet i rapporten vikten av tidiga hälsofrämjande insatser för invånare med flyktingbakgrund för att minska risken för somatisk sjukdom och möta vårdbehovet av psykisk ohälsa.

Läs rapporten här: [Invånare med respektive utan flyktingbakgrund i Västra Götaland](#)

Rasism från patienter – en litteraturstudie om upplevelser och hantering av rasism från patienter och närstående inom hälso- och sjukvården

Rapporten är skriven av en student som gjort sin praktik på avdelning mänskliga rättigheter som en del av sin masterutbildning, 2019.

Det är en litteraturstudie som grundar sig på åtta vetenskapliga artiklar och berör problematiken kring rasism från patienter och närstående inom vården.

När det gäller vårdpersonalens erfarenheter beskrev majoriteten av artiklarna att det som främst upplevdes och bevitnades var att bli nekad av patienter eller närstående på grund av ens bakgrund. Patienter kunde även utsätta vårdpersonal för rasistiska kommentarer. Vårdpersonalen som blir utsatta känner sig ensamma samt känner en ovisshet kring hur de ska hantera situationen. Det framkommer också att viss vårdpersonal rättfärdigar patientens beteende på grund av patientens hälsotillstånd. Ytterligare framkommer det att en stor del av vårdpersonalen känner ett behov av att prestera ännu mer för att bevisa sin kunskap. I enstaka fall framkommer det att vårdpersonalen sa ifrån.

I rapporten lyfts även rekommendationer, från vårdpersonal som har blivit utsatt, hur situationen bör hanteras. Ett exempel är att det bör finnas riktlinjer som tar upp hur man bör hantera en sådan situation. Vårdpersonalen bör heller inte lämnas för att hantera situationen på egen hand, utan verksamheten bör lyfta problemet och hitta lösning som inte kränker varken vårdpersonal eller patient.

Läs rapporten här: [Rasism från patienter – en litteraturstudie](#)

Kunskap om rätten till vård för tillståndslösa och asylsökande personer

Rapporten är skriven av Elisabeth Lönnemark på Göteborgs Universitet på uppdrag av kommittén för mänskliga rättigheter. 2018.

Rapporten handlar om rätten till vård för tillståndslösa och asylsökande personer. Resultatet utgår från en enkätstudie om kunskap bland studenter och läkare om rätten till vård för målgrupperna. Studien visar att det fanns bristande kunskap om rätten till vård för tillståndslösa och asylsökande personer. En stor majoritet av de svarande läkarna ansåg sig behöva mer kunskap om tillståndslösa personers rätt till vård och majoriteten visste heller inte vem de skulle vända sig till om de har frågor om rätt till vård för tillståndslösa personer.

Ytterligare ett resultat bland både en majoritet av läkare och studenter var att de visste att tillståndslösa har rätt till akutsjukvård men kunskapen var låg om vad som ingår i begreppet "vård som inte kan anstå"

En slutsats i rapporten är att bristande kunskap om rätten till vård för tillståndslösa och asylsökande personer skulle kunna leda till att dessa grupper får mindre vård än vad de har rätt till enligt lag. Det behövs också mer undervisning om rätten till hälsa och om vilken vård tillståndslösa och asylsökande har enligt lag.

Läs rapporten här: [Kunskap om rätten till vård för tillståndslösa och asylsökande personer](#)

Vårdbarometern – olika befolkningsgruppers uppfattningar om tillgång till hälso- och sjukvård och jämlik vård i Västra Götaland

Rapporten är skriven av kunskapscentrum för jämlik vård, 2018.

Resultatet i rapporten visar tydliga skillnader mellan olika befolkningsgruppers uppfattning om tillgång till hälso- och sjukvård, väntetider och vård på lika villkor. Vilken uppfattning individer har om hälso- och sjukvården beror på egna erfarenheter och förväntningar.

Resultatet visar att de befolkningsgrupper som 2016 instämde i att de har tillgång till den hälso- och sjukvård de behöver och att väntetiderna till besök på vårdcentralen är rimliga är lägre ju sämre allmänt hälsotillstånd de uppger, ju yngre de är, ju längre utbildning de har och om de är födda utanför Sverige/Norden.

Läs rapporten här: [Vårdbarometern – olika befolkningsgruppers uppfattningar om tillgång till hälso- och sjukvård och jämlik vård i Västra Götaland](#)

Patientupplevd kvalitet är lägst bland kvinnor med annat modersmål än svenska

Rapporten är skriven av kunskapscentrum för jämlik vård, 2018.

I rapporten framkommer det från en fördjupningsstudie av den Nationella patientenkäten att kvinnor med annat modersmål än svenska upplever låg kvalitet avseende förtroende,

helhetsintryck och tillgodosett behov inom primärvården i Västra Götalandsregionen. Resultatet har dock varit svårtolkat eftersom det har varit förbundet med låg svarsfrekvens.

Läs rapporten här: [Patientupplevd kvalitet är lägst bland kvinnor med annat modersmål än svenska](#)

Asylsökandes vårdkonsumtion i Västra Götaland 2011-2016

Rapporten är skriven av koncernavdelning data och analys, 2017

Syftet med rapporten är att ge en bild av asylsökandes sjukvård- och tandvårdskonsumtion i Västra Götaland under perioden 2011-2016. Asylsökande står för en mycket liten del av den totala hälso- och sjukvårdskonsumtionen i Västra Götalandsregionen, drygt en procent år 2016. Asylsökande erhåller mindre vård jämfört med övriga i befolkningen och vårdkonsumtionsmönstret skiljer sig åt, vuxna asylsökande personer erhåller mindre primärvård (med undantag 2016) och mindre specialiserad vård, men fler akutmottagningsbesök och slutenvårdstillfällen jämfört med folkbokförda i Västra Götaland. Asylsökande barn erhöll mindre primärvård, fram till år 2016 men får generellt mer vård jämfört med folkbokförda barn i regionen. Särskilt stora skillnader ses inom den psykiatriska vården, där asylsökande barn både har fler öppenvårdskontakter och fler slutenvårdstillfällen jämfört med folkbokförda barn.

Rapporten indikerar att det faktiska vårdbehovet bland asylsökande inte är tillfredställande vilket ökar risken för ett större och mer kostsamt framtida behov av sjukvård. Särskilt vad gäller psykiatrisk vård.

Läs rapporten här: [Asylsökandes vårdkonsumtion i Västra Götaland 2011-2016](#)

Trauma och tystnad: kvinnor, våld, krig och flyktingskap

Detta är en rapport skriven av Marita Eastmond på Göteborgs Universitet på uppdrag av Närhälsan kris- och traumamottagning, 2017.

Rapporten bygger på en intervjustudie med kvinnor från Bosnien som kom till Sverige som flyktingar under kriget 1992-1995 och som sökte vård på Flyktingmedicinsk mottagning i Göteborg första gången 2016-2017, alltså efter 30 år i Sverige. Rapporten fokuserar på kvinnornas erfarenheter och hur vården kan bli bättre på att möta deras behov. Avsikten med rapporten är också att väcka frågor mer generellt om kvinnor med erfarenhet av våldsamma konflikter.

Rapporten pekar på vikten av att tidigt fånga upp kvinnor med erfarenheter av krigssituationer och sexuell tortyr i behov av råd, stöd och/eller behandling. I rapporten lyfts också ett antal rekommendationer i syfte att öka möjligheterna att nå ut på ett effektivt och kulturkänsligt sätt. De handlar om bemötande, utbildning och nätverksbyggande.

Läs mer rapporten här: [Trauma och tystnad: kvinnor, våld, krig och flyktingskap](#)

Metoder/utbildningsmaterial

Nedan finns de metoder och utbildningsmaterial som har inkommit i samband med kunskapsöversikten med en kort beskrivning och länk till mer information. Alla metoder finns också samlade på www.vgregion.se/LMH.

Interkulturell dialog som verktyg till förändringsarbete

Forskningsrådet för interkulturell dialog har tagit fram en rapport som ger verktyg för att arbeta vidare med interkulturell dialog som en metod.

Interkulturell dialog handlar om några grundläggande skiften i invanda förhållningssätt. För att arbeta med interkulturell dialog behöver vi bryta mönster och förhållningssätt.

Sverige liksom Europa står inför stora utmaningar som kan bli avgörande för framtiden. Bland annat ser vi den pågående flyktingkrisen, förändrade migrationsmönster i en tid av globalisering, ökade högerextrema tendenser, terrorism, Brexit och klyftan mellan människor med icke-europeiskt bakgrund och de som är födda i Europa. I detta sammanhang är interkulturell dialog ett värdefullt redskap om kan länka samman människor med olika bakgrund, intressen och perspektiv och som gör det möjligt för dem att agera i samklang.

För mer information om interkulturell dialog, [klicka här](#).

KomHIT flykting – bildstöd

KomHIT Flykting drivs av Dart – kommunikations- och dataresurscenter vid Sahlgrenska universitetssjukhuset.

KomHIT flykting består av ett brett urval av kommunikationsstödande material, s.k. bildstöd. Bildstöd är ett verktyg att använda för att säkerställa att patient och personal förstår varandra. Det finns framtaget för en mängd olika verksamheter och för olika situationer. Alla framtagna bildstöd finns på 10 olika språk; albanska, arabiska, bosniska/kroatiska/serbiska, dari, kurmanji, pashto, persiska, somaliska, sorani och tigrinja.

På hemsidan www.kom-hit.se/flykting hittar man allt som finns framtaget men det finns också en resurs att skapa egna bildstöd och ladda hem stöd som andra har skapat. På hemsidan finns det även utbildningar och annan information som kan vara viktig att känna till.

Förstå mig rätt

Förstå mig rätt har tagits fram av kunskapscentrum för jämlik vård och är en samtalsmetod för att minska missförstånd mellan patient och personal. Genom att både patienten och personalen återberättar varandras budskap förbättrar vi möjligheten för att förstå den information vi som personal vill ge kring hälsa och behandling, och samtidigt förbättras även personalens förståelse för patientens perspektiv.

För mer information om Förstå mig rätt, [klicka här](#).

En förälder blir till

En förälder blir till är ett verktyg för jämlikt föräldraskap genom utbildning och reflektion och används på bland annat familjecentraler och inom barnhälsovården. En förälder blir till har tagits fram av kunskapscentrum för jämlik vård. Verktuget består av fyra temakapitel varav ett är kulturkompetens och handlar om att möta familjer från andra länder och sammanhang som vi själva inte vet så mycket om. Varje kapitel består av en faktadel, en inspirationsdel, en inventeringsdel och till sist en handlingsplan. Centralt i kapitlet är begrepp som kulturkompetens och personcentrat arbetssätt.

För mer information om En förälder blir till, [klicka här](#).

Hygienrutiner för tillfälliga boenden – det ska vara lätt att göra rätt

När ett stort antal människor bor på en liten yta finns en ökad risk för spridning av smittsamma infektioner. Därför har Smittskydd Västra Götaland i samarbete med Länsstyrelsen tagit fram material för en grundläggande hygienutbildning till personal på olika former av tillfälliga boende i Västra Götaland.

Hygieninformationen innehåller förebyggande åtgärder och rutiner för att förebygga och förhindra både objektsburen smitta i inomhusmiljön och smitta som sker direkt mellan människor.

Materialet består av:

- Checklista med allmänna och specifika frågor att besvara och använda som grund för ytterligare åtgärder. Till checklistan finns en lathund med förklarande text.
- Handlingsplan
- Introduktion till nyanställda
- Hygieninformation i form av en bildpresentation
- Bildtexter till informationsbilderna
- Affischer på olika språk

För mer information om hygienrutiner för tillfälliga boenden, [klicka här](#).

PALS-modell

PALS är en evidensbaserad modell där man arbetar systematiskt med att skapa en god miljö i skolan där eleverna trivs och känner sig trygga och har goda möjligheter till utveckling och lärande. Närhälsans utvecklingscentrum för barns psykiska hälsa utbildar bland annat i PALS och de ger också stöd i implementering av modellen.

I PALS-modellen arbetar all personal på skolan systematiskt med:

- Förhållningssätt, bemötande och samsyn i personalgruppen
- Goda relationer mellan elever och mellan elever och personal
- Fastställa regler på skolans olika områden som blir tydliga för alla
- Gemensam syn på reaktioner vid negativt beteende
- Problemlösning och konflikthantering
- Samarbete med föräldrar

Under 2016 testades PALS-modellen på två stycken boenden för ensamkommande barn och unga. Syftet med utbildningen till personalen var att personalen skulle utveckla ett gemensamt förhållningssätt och bemötande som skapar trygghet och förutsägbarhet för ensamkommande barn och unga på deras boende. Bedömningen som Närhälsans utvecklingscentrum för barns psykiska hälsa har gjort tillsammans med svaren på personalens utvärderingar är att PALS-utbildningen med fördel kan användas och anpassas till boende för ensamkommande barn och unga. En slutsats är också att PALS-

komponenterna lämpar sig väl för denna form av boende och sannolikt också för andra typer av gruppboenden för barn och unga.

För mer information om PALS, [klicka här](#).

SRHR på HVB

SRHR på HVB är en metodbok för att arbeta med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter på hem för vård och boende (HVB). Boken är framtagen av kompetenscentrum för sexuell hälsa och bygger på material som togs fram inom SRHR på HVB, ett projekt som genomfördes 2015-2016. Syftet med boken är att konceptet SRHR på HVB ska fortsätta att användas och spridas till fler personer och personal på HVB än de som redan deltagit i projektet. Det finns flera faktorer som sammantaget tyder på att ungdomar boende på HVB har ett större behov av information och service när det gäller sexuell och reproduktiv hälsa än andra jämnåriga.

För mer information om SRHR på HVB, [klicka här](#).

Forskningsartiklar – FoU

Förutom ovanstående rapporter finns det ett antal FoU projekt som är finansierade till viss del av VGR genom regionens FoU verksamhet. Nedan listas ett urval som går att finna i Västra Götalandsregionens FoU databas <https://www.researchweb.org/is/vgr>. För att läsa mer om studierna kan du gå vidare på länken som finns vid varje projekttitel, för mer information ta kontakt med ansvarig för varje projekt. Projekten är sorterade under primärvård, tandvård och specialistvård.

Primärvård

Användning för hälsopromotion i vardagen - äldre utlandsfödda personers erfarenheter efter medverkan i en hälsofrämjande intervention, <https://www.researchweb.org/is/vgr/project/151441>

Asylsökande i Sverige – diagnoser och symtom vid hälsokontroll. Vilans vårdcentral, Bräcke Diakoni, <https://www.researchweb.org/is/vgr/project/224821>

Faktorer som påverkar följsamheten till läkemedelsbehandling hos utlandsfödda patienter, <https://www.researchweb.org/is/vgr/project/135221>

Förekomst av PTSD bland invandrare på Dalabergs vårdcentral, <http://www.researchweb.org/is/vgr/project/56441>

Förväntningar på och upplevelser av mötet med läkaren i primärvården, <http://fou.nu/info/index.php/vgr/project/206801>

Reaktioner hos läkare som arbetar ideellt med vård för gömda flyktingar och papperslösa invandrare, <https://www.researchweb.org/is/vgr/project/204921>

Sjukdomspanorama bland asylsökande på Allemanshälsan vårdcentral, <https://www.researchweb.org/is/vgr/project/227911>

Utlandsfödda föräldrars erfarenheter av ett lokalt interventionsprojekt för små barn med autism, <https://www.researchweb.org/is/vgr/project/215681>

Vem och vad anpassar vi för? Implementering av ett hälsopromotivt program för äldre utlandsfödda ur ett samverkansperspektiv,

<https://www.researchweb.org/is/vgr/project/205351>

Tandvård

Attityder till munhälsa och tandvård hos svensk-somalier med fokus på barnens munhälsa och mötet med svensk tandvård, <https://www.researchweb.org/is/vgr/project/89201>

Familjer med invandrarbakgrund och barn med funktions-nedsättning - hur prioriterar föräldrarna barnets orala hälsa och hur upplever de mötet med tandvården?

<http://www.researchweb.org/is/vgr/project/91401>

Kartläggning av asylsökandes tandvårdskonsumtion i Västra Götaland,

<https://www.researchweb.org/is/vgr/project/224001>

Specialistvård

Erfarenheter, förståelse och förväntningar hos utlandsfödda patienter med epilepsi i kontakten med läkare och svensk sjukvård,

<https://www.researchweb.org/is/vgr/project/224591>

Hälsa och ohälsa hos papperslösa migranter,

<https://www.researchweb.org/is/vgr/project/147351>

Kartläggning av autoimmuna sjukdomar i Sverige, geografiskt och tidsmässigt, samt analys av risk för dessa sjukdomar relaterat till födelseort och migration,

<https://www.researchweb.org/is/vgr/project/92161>

Oral och kardiovaskulär screening av nyanlända vuxna flyktingar i Västra Götaland,

<https://www.researchweb.org/is/vgr/project/236631>

Patient och läkare förväntningar på en läkarkonsultation i ett mångkulturellt samhälle,

<https://www.researchweb.org/is/vgr/project/211171>

Prevention av barnfetma i kontexten socioekonomisk status och migration,

<https://www.researchweb.org/is/vgr/project/2993>

Slutsatser och fortsatt arbete

Det finns en bredd av rapporter framtagna av Västra Götalandsregionen som på olika sätt berör migration och hälsa. Vi har fått rapporter inom bland annat områdena mänskliga rättigheter, arbetsmarknad, utbildning, tillgång till hälso- och sjukvård och interkulturell dialog. De brister vi har identifierat är:

- Att målgruppens perspektiv saknas i de flesta rapporter
- Att det görs många enskilda nedslag men det saknas regelbunden uppföljning av redan gjorda rapporter för att se om det har skett någon förändring över tid.
- Att det saknas statistik om migranternas hälsa
- Att det saknas rapporter som berör migranternas hälsa i relation till levnadsvanor.

Det som LMH kommer att arbeta vidare med är:

- Att uppmärksamma att målgruppens behov och synpunkter behöver synliggöras i högre utsträckning.
- Att identifiera de områden med behov av uppföljning för att se om det har skett några förändringar över tid.
- Att ta fram samlad statistik över hälsoläget för migranter samt se vad forskningen säger om levnadsvanor kopplat till migration och/eller födelseland.

